

YAHUDİ GELENEĞİ'NDE REENKARNASYON (ÇEVİRİ ÇALIŞMASI)

Eskatoloji kelimesi, sözlükte dünyanın tarihinin son olaylarıyla ilgili bir teoloji dalı olarak tanımlanmaktadır. Aslında gerçekte "eskatoloji" terimi yalnızca din alanına ait değildir. Bunun en çarpıcı örneği Karl Marx'ın düşüncesinde görülen seküler eskatolojidir : Sınıf savaşının sarsıntıları ve acıları, kendi kötülükleri ;sınıfsız topluma, devletin çöküşüne ve sonrasında yaşanan sonsuza dek var olacak komünal mutluluğa dönüşür.

Geleneksel Yahudi eskatolojisi ise 3 temel maddeden oluşur:

1- Davut Oğlu Mesih dönemi

2- Ölümünden Sonraki Dünya (Gelecek Dünya)

3- Ölümünden Sonraki Dünya'dan Sonra Gidilecek Dünya (Ölümlerin -Eski Bedenleriyle - Dirilişinden Sonraki Dünya)

Geleneksel Yahudilik'e göre Davut Oğlu Mesih , etten ve kandan anne ve babası olan bir insan olacaktır.

(1) Bu Hristiyan düşüncesindeki Tanrı'nın Oğlu olan Mesih anlayışının taban tabana zıttıdır. Hatta ünlü Yahudi alimlerinden Maimonides (Musa ibn Meymun- 1135-1204) Davut Oğlu Mesih'in görevini yapacağını ve diğer herkes gibi öleceğini yazmıştır. (2)

Peki Mesih'in görevi nedir? Tarihin tüm acılarını sona erdirmek ve genel olarak insanlık için yeni bir mutluluk çağı başlatmaktır.(3) İşte bu kutsal kişiliğin ortaya çıktığı ve görevini tamamladığı döneme Mesih Dönemi denir. Talmudik bir görüşe göre bu dönem doğanın kurallarının bozulup birçok mucizenin gerçekleşeceği bir çağ değildir. Aksine yeni gelecek dönem uluslar arasındaki barışın sağlandığı, Mesih'in halkının (yani Yahudi halkının) kendi vaat edilmiş topraklarında, kendi egemenlikleriyle yaşadığı, zulmün ve Anti-Semitizm'in olmadığı (Yahudi Karşıtlığı), ruhsal ve manevi hedeflerin takip edildiği bir çağ olacaktır. (4)

Ölümünden Sonraki Dünya'ya geleneksel Yahudi kaynaklarında "olam habah" ya da Türkçe olarak "gelecek dünya" denir. "Gelecek Dünya" anlamının dışında "olam habah" yenilenmiş , ölümünden sonra gidilecek dünyadan sonraki ütöpik dünyaya atıfta bulunmaktadır [3. maddedeki dünyaya yani , bir sonraki paragrafta 3. madde açıklanacaktır.3. maddedeki , "Ölümünden Sonraki Dünya'dan Sonra Gidilecek Dünya 'nın İbranice karşılığı "olam hat'chiah" 'tır . (Çevirenin Notu:2 ve 3. maddeler birbirine karıştığı için 3. maddeye ben "Ölümlerin Dirilişinden Sonraki Dünya" diyeceğim.)] (5) "Ölümünden Sonraki Dünya" ya da

"Gelecek Dünya" iyi ruhların öldükten sonra gittikleri yerdir - ilk insandan beri ölümler hep bu dünyaya gidiyorlardı - Bu yere bazen "Ruhlar Alemi" de denir. (6) Orası ruhların manevi bir mekanda var olduğu yerdir. Orada bu iyi ruhlar Tanrı'ya yakın olmanın keyfini çıkarırlar. Bu nedenle ölüm deneyimlerinde kişide ruhlar dünyasına doğru gözlerin bakışı başlar (yukarıya doğru) çünkü diğer dünya denildiği zaman düşünülen yer , yukarıdadır.

Bununla birlikte 2. Madde'deki "Gelecek Dünya" 'nın aksine "Ölümlerin Dirilişinden Sonraki Dünya" (3. madde) , Talmud'ta "hiçbir gözün görmediği bir yer" olarak belirtilir. (7) Birçok alime göre orası, beden ve ruhun sonsuza dek "gerçekten mükemmel" bir dünyada yaşamak için birleştiği yerdir. Bu dünya ilk olarak Mesih'n gelişinin ardından gerçekleşecek "Büyük Yargı Günü"nden sonra ortaya çıkacak ve görülebilecektir. ("Büyük Yargı Günü ", İbranice karşılığı ; Yom HaDin HaGadol) (8) " Ölümlerin Dirilişinden Sonraki Dünya " ruhun ve beden in en büyük nihai ödülü olacaktır , orada beden sonsuz ve ilahi , ruh ise daha da fazlası(bedenden de fazlası yani) olacaktır. (9)

"Gelecek Dünya" (2. madde) kavramının aksine, Reenkarnasyon(yeniden bedenlenme) Yahudilik'te teknik olarak gerçek bir eskatolojik kavram değildir. Reenkarnasyon,sadece nihai sona,yani eskatolojik sona ulaşmak için bir araçtır. Bu durum, ruhun içinde yaşadığımız dünyada tamamen yeni bir bedene girmesidir. "Ölümlerin Dirilişi"(3. Madde) ise bunun aksine , "Ölümünden Sonraki Dünya" 'da (2. madde) ruhun eski bedenle yeniden birleşmesinden sonra (yeniden oluşturulan eski bedenleriyle) bambaşka bir dünyada yaşamasıdır. Bu tür bir olaya henüz dünya tarihi şahitlik etmemiştir.

(Çevirenin Notu: Yani "reenkarnasyon" ile "Ölümlerin Dirilişi" 'ndeki "yeniden bedenlenme" tamamen farklıdır.)

"Ölümlerin Dirilişi" (3. madde) Yahudilik'te salt eskatolojik bir kavramdır. Amacı bedeni sonsuza dek ödüllendirmektir. (ve bedenden de mükemmel olacak olan ruhu). Reenkarnasyonun amacı ise 2 adettir: Önceki yaşamda yapılan yanlışları telafi etmek ve daha önce kazanılamamış yeni bir kişisel manevi mükemmeliyet durumu yaratmak.(10) "Ölümlerin Dirilişi" bir ödüllendirme değildir reenkarnasyon ise geçmişteki hatayı telafidir . "Ölümlerin Dirilişi" ektiğini biçme zamanıdır (ödül) , reenkarnasyon ise henüz ekilememiş olanı ekme zamanıdır. (ödüle layık olmak için uğraşı zamanı)

Reenkarnasyonun Yahudi geleneğinin bir parçası olması birçok insana sürpriz geliyor (11) ancak bu kavram Yahudi tasavvufu Kabala'nın en büyük kaynağı olan Zohar'dan başlayarak sayısız klasik eserde zikrediliyor. (12) Zohar'dan örnekler:

"Bir insan bu dünyadaki amacında başarısız olduğu müddetçe, Kutsal Olan(Tanrı) -O'na Kutsallık Olsun- o

kişiyi kökünden söker ve tekrar tekrar yeniden diker.” (Zohar I 186b)

” İnsanoğlu Kutsal Olan’ın (Tanrı) , kutsal yollarını bilmez, tüm ruhlar reenkarnasyona tabi tutulur. İnsanlar bu dünyaya gelmeden önce(önceki hayatlarında) ve bu dünyadan ayrıldıktan sonra(diğer hayatlarında) mahkeme(yargı) önüne getirildiklerini bilmiyorlar; onlar geçirmek zorunda oldukları kaç reenkarnasyon ve yapmaları gereken kaç gizli işleri olduğunu, ve diğer dünyada bedensiz yani çıplak olup da, Kral’ın Sarayı’nın Örtüsü’ne giremeden ortalıkta dolaşan kaç ruh olduğunu bilmiyorlar. İnsanoğlu ruhun sapandan atılan bir taş gibi nasıl dönüp durduğunu bilmiyor ,fakat zaman artık bu gizemlerin açığa çıktığı zamandır. ”(Zohar II 99b)

[Çevirenin Notu :Kral’ın Sarayı’nın Örtüsü yani Tanrı’nın Gökteki Tahtı’nın Örtüsü.

Örtüden Kasıt: Ruhun Ödüllendirileceği Beden : bkz- “Ölülerin Dirilişi”]

Yukarıda gördüğünüz gibi Zohar ve ilgili diğer kaynaklar (13) reenkarnasyona verilen referanslarla doludur. (14) Bu tür kaynaklarda şu gibi sorunlar ele alınır:

- Hangi bedenler reenkarne olur?
- Reenkarne olan bedenler mükemmelliğe ulaşamazsa ne olur? (15)
- Bir ruha reenkarne olabilmek için kaç kez şans tanınır? (16)
- Karı ve koca beraber reenkarne olabilir mi? (17)
- Öldükten sonra gömülmenin gecikmesi reenkarnasyonu etkiler mi? (18)
- Bir ruh hayvan olarak reenkarne olabilir mi? (19)

İbranice “Bahir “ denilen “Aydınlık Kitabı ” adlı mistik eserin yazarı olduğu iddia edilen , 1. Yüzyıl Yahudi alimi Nechuniah ben Hakanah , günümüzde de hala devam eden felsefi bir sorun olan “Kötülük Sorunu” ’na (“Tanrı iyiye kötülük ve kötü şeyler neden var?” veya “Afrikalı çocuklar niye aç?” soruları v.b) değinmek için reenkarnasyonu kullandı.

Neden kötü şeyler iyi insanların başına geliyordu veya tersine neden iyi şeyler kötü insanların başına geliyordu, Yahudi Alimi şöyle diyor:

” Niçin diyelim ki, ‘x’ iyi insanının başına iyi şeyler geliyorken, ‘y’ iyi insanının başına kötü şeyler geliyor? Bunun nedeni ‘y’ kişinin önceki hayatında kötü şeyler yaptığı için bunun şimdiki hayatında cezasını çekiyor olması mıdır? Bu nasıl bir şey? - Misal veriyor - Bir kişi bir bağ ekti ve üzüm yetiştirmeyi umdu ama velakin , ekşi (olmamış) üzümler yetişti. Bu kişi ekim ve hasadın düzgün yapılmadığını gördü ve yetiştirdiklerini söküp attı. Ekşi üzüm asmalarını tamamen temizledi ve tekrar yenilerini dikti. Tekrar aynı şey başına geldiğinde yine aynısını

yapıp yetiştirdiklerini söküp attı. (Bahir – Aydınlik Kitabı 195) (20)

Reenkarnasyona klasik Yahudi Kutsal Kitabı TaNaH yorumcuları (tefsircileri) ,özelikle Ramban (Nachmanides 1194-1270) (21) , Menachem Recanti (1250-1310) (22) ve Rabbenu Bachya (1255-1340) (23) dahil olmak üzere atıflar yapmışlardır. Kısaca "Ari" olarak bilinen(24) Haham Yitzchak Luria'nın (1534-1572) bize öğrencisi Haham Chaim Vital'in kalemi aracılığıyla gelen birçok eserinde reenkarasyon meselesini açıklayan derin bilgiler vardır. Hatta İbranice okunuşuyla "Şaar HaGilgulim" (Reenkarnasyonun Kapıları) (25) adlı eseri birçok Yahudi Kutsal Kitabı karakterinin (İbrahim,İshak, Yakup,Yusuf gibi) ruhlarının kökleri(kaynakları) hakkındaki detayları ve yaşadıkları zamandan kendisinin ("Ari" 'nin) zamanına kadar olan dönemde , bu karakterlerden reenkarne olanları hakkında bilgiler içermektedir.

Ari'nin bu dünyayı anlama şekli ve öğretileri, ölümünden sonra vahşi bir yangın gibi Avrupa ve Ortadoğu Yahudileri'ne yayıldı. Reenkarnasyon , büyük din alimlerinin yazıları ve Talmud öğretileriyle yaşayan , Yahudi halkı ve entelşektüelleri tarafından kabul edildi ve Ari'den sonra Yahudi düşüncesi ve bilginleri tarafından Yahudilik'in bir parçası haline getirildi. [örneğin alimlerden Maharsha-uzun adıyla Shmuel Eidels (1555-1631) (26) , Hasidik(Ortodoks) Yahudilik'in kurucusu Baal Şem Tov (1698-1760) ve Ortodoksluk'a şüpheli yaklaşan Yahudi dünyasının lideri Vilna Gaon (1720-1797) (27)]

Yahudilik'teki bu reenkarasyon akımı hala bugün de devam ediyor. Hatta mistik(tasavufi-Kabalist) eğilimleriyle tanınmayan en büyük Yahudi otoritelerinden bazıları bile reenkarasyonun kabul edilen temel bir ilke olduğunu farz ediyor.

Mistiklerinse, reenkarasyon ilkesine atıf yapıldığını düşünerek bahsettikleri ayetlerden biri Yahudi Kutsal Kitabı TanaH'nın Eyüp Kitabı'nın şu ayetidir:

"İşte, insanın canını çukurdan çıkarmak,

Onu yaşam ışığıyla aydınlatmak için

Tanrı bunları iki kez

Hatta 3 kez yapar. "

(TaNaH- Eyüp 33:29-30 veya Yahudi (Masoretik) metinde 33:29)

Yani kısaca bu ayette anlatılan şey, Tanrı, bir kişiye, yaşayanların dünyasına ("Ölülerin Dirilişinden Sonraki Dünya" 'ya) girmesi için çukurdan(ölümden) geri gelmesine, yani

reenkarne olmasına, 2 kez hatta 3 kez (yani birçok kez) izin verir. (Çukur ya da Ölüler Diyarı Cehennem'in veya Araf'ın Yahudi Kutsal Kitabı'ndaki terimsel karşılığıdır.)

Bununla birlikte , genel olarak , bu ayet ve diğer referans verilen ayetler, Yahudi mistikleri tarafından,reenkarnasyon kavramına atıfta bulunan, sadece küçük imalar olarak algılanır. Reenkarnasyon kavramı gerçek inandırıcılığını bahsettiğimiz kökleşmiş gelenekten almaktadır.

1. Maimonides, *Melachim* 11:3

2. Mişna'nın Yorumu , Sanhedrin 10:1; cf. Sanhedrin 99a.

3. Maimonides, *Melachim* 11:3; 12:5

4. *Sanhedrin* 91b, 99a; *Berachos* 34b; *Pesachim* 68a; *Shabbos* 63a; cf. Maimonides, *Teshuva* 9:2, *Melachim* 12:2.

5. Tosafos, *Rosh HaShannah* 16b, s.v. *leyom din*; *Emunos V'deyos* 6:4 (son), Raavad,*Hilchos Teshuva* 8:8; Kesef Mishnah, *Teshuva* 8:2; *Derech Hashem* 1:3:11.

6. Ramban (Nachmanides), *Shaar HaGemul*. Ramban ve diğer otoritelere göre , "Ruhlar Alemi" 'nden kasıt sıklıkla "Aden Bahçesi"dir. Yani Kuran'daki Adn Cenneti

7. Sanhedrin 99a.

8. Ramban, *Shaar HaGemul*. *Talmudik ve Midraşik kaynaklardan alıntı yapan Ramban 3 yargı gününün olduğundan bahseder.*

A. *Roş Aşana'daki Yargı*(Yahudi Takvimin'de Yılbaşı) ,. *Bu yarguda Tanrı tarafından bir önceki yıl gözden geçirilir ve buna göre gelecek yılın maddi koşulları kişi için belirlenir*

B. *Öldükten Sonraki Yargı*. *Bu yargıda kişinin yaşamı yargılanır ve onun yargılamasının bitip direk cennete girip girmeyeceği, veya cennete girmeye hazır olana kadar yargılamının sürüp sürmeyeceği belirlenir.*

C) *Büyük Yargı Günü*. *Dünya üzerinde yaşamış olan herkes diriltilir. İyi olanlar sonsuz hayat için (3. maddede değindiğimiz gibi ruhsallaştırılmış ve yeniden oluşturulmuş fiziksel dünyada eski bedenleriyle), kötü olanlar yok edilmek için dirilir. (Diğer alimlere göre kötü ve iyi ruhlar arasında orta bir kategori olacak bunlar yeni oluşturulan fiziksel dünyada bedensiz ruhlar olarak dolaşacak fakat iyi olanların sahip olduğu sonsuz hayata adapte edilmiş mükemmel bedene sahip olamayacaktır..) Görünüşe göre,Büyük Yargı Günü'nden sonra yeniden oluşturulan, sonsuz hayatın olduğu dünyada , bu dünyada iyi olanların yaptıkları hareketlerin, Tanrı gözündeki değerinin büyüklüğüne göre ödüllerin dereceleri de farklı olacak. (Tanrı'nın huzurunu/varlığını deneyimlemek ve orda yaşamak gibi)*

Şu soruldu: Bir kişi öldükten sonra yargılanıyorsa, Büyük Yargı Günü'ndeki yargının amacı nedir? Bunun cevabı ,kişi öldükten sonra tüm iyi ve kötü hareketlerinden çocukları etkilenmeye devam eder. Bu yüzden ölümden sonraki yargı, kişinin soyunun eylemlerinden etkilendiği dönemde yapılmadığı için nihai yargı herkesin diriltiip yargılanacağı Büyük Yargı Günü'ndedir.

9. *Derech Hashem* 1:3:13.

10. *Şaar HaGilgulim*, Bölüm 8; *Derech Hashem* 2:3:10.

11. Reenkarnasyonun Batı medeniyetini destekleyen çok sayıda düşünür tarafından kabul edilen bir inanç olduğunu keşfetmeleri birçoklarını şaşırtmıştır. Her ne kadar Yahudilik bu düşünürlerin tüm fikirleri ve düşünceleriyle aynı fikirde olmasa da, yine de örneğin Platon (Meno, Phaedo, Timaeus, Phaedrus, ve Cumhuriyet diyaloglarında) reenkarnasyon öğretisini benimsedi. Platon Klasik Yunan düşünürleri olan Pisagor ve Empedokles'in fikirlerinden etkilenmiş görünüyor.. 18. Yüzyıl'da Aydınlanma ve Akılcılık Çağı'nda , Voltaire gibi düşünürler ("Sonuçta, iki kez doğmak,bir kez doğmaktan daha şaşırtıcı değildir") ve Benjamin Franklin reenkarnasyon kavramına yakın olduğunu belirttiler. 19. Yüzyıl'da Schopenhauer (*Parerga and Paralipomena* adlı eserinde) şöyle yazdı: "Asyalı biri benden Avrupa'nın tanımını istemiş olsaydı onu zorlanarak şöyle cevapladım: Dünyanın bu parçası, bir kişinin şu anki yaşamının dünyaya ilk kez geldiği yaşam olduğu gibi inanılmaz bir yanılsama ile aldatılmıştır. " Dostoyevsky "Karamazov

Kardeşler” ’de Tolstoy’un daha önce kesinlikle başka bir hayatta yaşamış olduğunu ifade ediyor. Thoreau, Emerson, Walt Whitman, Mark Twain ve birçok diğer entellektüeller de reenkarnasyonun bir şeklini kabul etti ve/veya savundu. Buna karşın not olarak belirtilmelidir ki bazı Klasik Dönem Tevrat alimleri özellikle de 10. Yüzyıl’da Saadya Gaon, reenkarnasyonun bir Yahudi öğretisi olduğunu reddetti. *Emunos V'Deyos* 6:3.

12. Zohar konusunda anlatılan bir hikaye Talmud’ta yer alır 2. yüzyıl Yahudi bilgisi Haham Şimon bar Yochai ve oğlu Elazar’ın Roma zulmünden kaçmak için bir mağaraya kaçması ile Zohar ilişkilendirilir. Baba ve oğul mağaraya kaçtıkları süreden 13 yıl sonraya dek dikkatlerini dağıtan bir şey olmadan sürekli Tanrısal bilgelik öğrenirler. Kabalistik (Yahudi tasavvufsal) geleneğe göre, Şimon bar Yochai ve oğlu Elazar’ın Kabala’nın baş kaynağı Zohar öğretilerini oluşturmaları 13 yıllarını almıştır. (*Tikkunei Zohar* 1a) İçinde tasavvufi Yahudi bilgeliği bulunan Zohar yüzyıllarca belli kişilerin dışındakilere gizlendi, ta ki 13. yüzyılda Haham Moshe de Leon tarafından yayınlanana ve dağıtılana dek.
13. Zohar’a genel olarak çok sesli biricik eser denir. *Zohar, Tikunei Zohar* ve *Zohar Chadash bölümlerini içerir. Aslında bu bölümler de onlardan daha küçük olan bölümlerin 3 başlık altında toplanmasıdır yani daha alt bölümlere de ayrılabilen bir eserdir Zohar.*
14. Zohar I:131a, 186b, 2:94a, 97a, 100a, 105b, 106a, 3:88b, 215a 216a; Tikunnei Zohar 6 (22b, 23b), 21 (56a), 26 (72a), 31 (76b), 32 (76b), 40 (81a), 69 (100b,103a,111a,114b,115a,116b), 70 (124b,126a, 133a, 134a, 137b, 138b); Zohar Chadash 33c, 59a-c, 107a; Ruth 89a
15. The Zohar (I 131a) : “Haham Yosi dedi ki: Mükemmelliğe ulaşamayan bedenler ve amaçlarını gerçekleştiremeyenler sanki hiç yaşamamış gibi mi olacaklar? Haham Yitzchak buna karşı çıktı ve dedi ki: Bu tür insanlar için Kutsal Olan (Tanrı) başka yaşamlar sağlayacak ve layık bulunurlarsa dünyada bir kalıcılık elde edecekler ancak aksi bir durumda onlar iyi ruhların ayaklarının altında küll olacaklardır” Diğer başka ilgili bölüm ise : Zohar II 105b.
16. Örneğin *Zohar* III 216a ve *Tikkunei Zohar* 6 (22b), 32 (76b) 3 veya 4 kez reenkarnasyon şansını bulunduğunu öne sürer. *Tikkunei Zohar* 69 (103a) ‘da eğer her bir reenkarnasyonda,kişi biraz bile olsa iyi anlamda gelişme kaydederse, kişiye binlerce kez dahi bu hakkın tanınabileceğini söyler. Zohar III 216a ‘da ise şehirden şehre evden eve dolaşmanın sıkıntısını yaşayan bir kişinin – ticaret işi için bile olsa- birçok reenkarnasyon geçirmiş kadar olduğunu belirtmektedir.
17. Karı koca beraber reenkarnasyon olabilir mi ,bunun cevabı , evet , bu mümkün. bkz: *Zohar* II, 106a.
18. “Ruh bedenden ayrıldıktan ve vücut nefes almayı bıraktıktan sonra bedenın gömülmemesi,saklı tutulması yasaklanmıştır. (Talmud : Moed Katon, 28a & Baba Kama, 82b) [Çevirenin notu: Benim bildiğim Yahudilik’te ölüm bazı özel dini günlere denk gelirse -örneğin Şabat - gömülmez bekletilir tabii istisnadır] 24 saat boyunca gömülme bir ceset, mecazen arabanın tekerleklerinde zayıflamaya neden olur ve Tanrı’nın tasarımı yerine getirilmesini önler ; çünkü belki de Tanrı o kişinin öldüğü ilk anda reenkarnasyon olmasını istiyordur belli mi olur, bu o kişi için daha iyi olabilir , işte ne yazık ki gömülme işlemi gerçekleşmeden insanın ruhu Kutsal Olan’ın huzuruna gidemez ve başka bir bedende bedenlenemez. Çünkü bir ruh birinci bedeni gömülmeden bir ikincisine girebilir mi ? denilmiştir. Zohar III 88b
19. Tikunnei Zohar 70 (133a). Sonraki dönem kabalistleri hayvan olarak reenkarnasyon olmayı bırakın bitkisel hatta mineral yeniden bedenlenmeye yol açabilecek koşulları dahi değerlendirdiler. Örneğin; *Şaar HaGilgulim, Bölüm 22 & 29; Sefer Haredim* 33, Ohr HaChaim 1:26.
20. Bahir’e atfedilen bu eserde, aynı zamanda 122.,155.,184. ve 185. bölümler de buna ek olarak reenkarnasyonu tartışmaktadır.
21. Tevrat Yaratılış 38:8 ve Tanah: Eyiüp 33:10 dair yorumlarında Ramban reenkarnasyona atıf yapar.
22. Menachem Recanti örneğin Tevrat Yaratılış 34:1 ‘e yaptığı yorumda: *Taamei HaMitzvos* (16a) ‘unda der ki , reenkarnasyon Romalılar tarafından katledilen 10 Talmud aliminin altında yatan sırdır. (Çevirenin Notu: Sanırım kastedilen Talmud döneminde yaşamış bu alimlerin reenkarnasyona inanarak ölüme gitmekten korkmadığı.)
23. Rabbenu Bachya’nın , Tevrat Yaratılış 4: 25 ve Tevrat Yasa’nın Tekrarı 33:6’da reenkarnasyona atıf vardır.
24. Haham Yitzchak Luria ya da bilinen kısa adıyla “Ari” ’nin baş yapıtları,İbranice okunuşuyla Etz Chaim (Hayat Ağacı) ve Pri Etz Chaim (Hayat Ağacı’nın Meyvesi) gibi *Shmoneh Shaarim* (8 Kapı) de Yahudi Kutsal Kitabı’nda “ilahi ilham” ve “reenkarnasyon” gibi her konuyu ele almaktadır.
25. *Yine Haham Chaim Vital’e ait olan başka bir eser olan Sefer HaGilgulim*, yani Türkçe “Reenkarnasyon Kitabı” da

tamamıyla reenkarnasyon konusuna odaklanmış bir metindir.

26. *Rabbi Moshe Eidels'in Talmud'un Niddah 30b'ye yorumunda reenkarnasyondan bahsedilir. (Çevirenin Notu: Niddah kadınların adet dönemi anlamına gelir yani aybaşı.)*
27. Vilna Gaon'un Tanah'ın Eyüp Kitabı'na yorumunda ve diğer birçok Ortodoks ve Ortodoks olmayan eserde.Örneğin Haham. Daugavpis'li (Letonya'dadır) Haham Meir Simcha'nın *Ohr Somayach Teshuva* 5, 'te belirtilen kelimenin altında "v'yodat"; Haham. Israel Meir HaKohen'in [namıdiğer Chofetz Chaim] ' *Mishnah Berurah*'nın 23:5. kısmında ve *Shaar HaTzion* 622:6'da ; Haham Yaakov Yisroel Kanievsky'nin [namıdiğer Steipler Gaon] *Chayei Olam*.adlı eserinde

KAYNAK: <http://www.aish.com/jl/l/a/48943926.html>

ÇEVİREN: Monoteistik Dinler Teolojisi Admini